

Kas jāzina par brīdinājumiem parādu atgūšanā?

Neskatoties uz preventīvu pasākumu veikšanu, agrāk vai vēlāk ikviens uzņēmums saskaras ar situāciju, kurā kāds klients vai sadarbības partneris kavē līgumā noteiktos maksājumu termiņus.

Kā galējais līdzeklis parādu atgūšanā ir vērsšanās tiesā ar parāda piedziņas prasību, bet nav noslēpums, ka tiesas procesi nereti ir laikietilpīgi un saistīti ar lieliem izdevumiem pašam kreditoram, kas dažkārt var pārsniegt pat relatīvi nelielo parāda summu.

Tāpēc pirms prasības celšanas tiesā kreditoriem būtu ieteicams izvērtēt iespēju piemērot parādu ārpus tiesas atgūšanas metodes. Viena no šādām metodēm ir brīdinājuma nosūtīšana parādniekam.

Šajā rakstā apskatīti būtiskākie jautājumi saistībā ar brīdinājumiem parādniekiem – vai un kad tos sūtīt, ko brīdinājumos iekļaut un ko noteikti neiekļaut, kā arī tiks sniegti citi praktiski ieteikumi saistībā ar brīdinājumiem.

Kāds Brīdinājuma nosūtīšanas mērķis

Brīdinājuma nosūtīšana parādniekam ir viens no ārpus tiesas parāda piedziņas paņēmieniem, kura mērķis ir panākt, ka parādnieks samaksā parādu un kreditoram nav jāvēršas tiesā. **Centrālais vadmotīvs ikviena brīdinājuma nosūtīšanai ir informēt parādnieku par pastāvošo parādu, kā arī likt parādniekam saprast, ka parāds būs jāmaksā un kreditors ir gatavs izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļus parāda atgūšanai.**

Brīdinājumam parādniekā nav jāizraisa izteikti negatīvas sajūtas. Brīdinājums nedrīkst saturēt parādnieku aizvainojošu vai pazemojošu informāciju. Tajā pašā laikā parādnieks nedrīkst arī justies nesodīts un nekontrolēts. Tāpēc kreditoram būtu ieteicams pēc brīdinājuma nosūtīšanas veikt vismaz daļu no darbībām, kas brīdinājumā norādītas gadījumam, ja parāds netiek samaksāts.

Brīdinājuma nosūtīšana ir gan nesalīdzināmi lētāka, gan ātrāka par tiesas procesu, tomēr atšķirībā no tiesas nolēmuma kreditora brīdinājumam nav piespiedu rakstura – parāda nesamaksāšanas gadījumā piespiedu izpilde pret parādnieku nebūs vērsama.

Līdz ar to katrā konkrētajā gadījumā kreditors var izvērtēt, vai brīdinājuma nosūtīšana ir lietderīga. Piemēram, ja iepriekšējā savstarpējā komunikācijā parādnieks kreditoram ir skaidri darījis zināmu, ka negrasās parādu maksāt, tad atkārtotu brīdinājumu sūtīšana būtu uzskatāma par nelietderīgu laika patērēšanu.

Brīdinājums nav obligāts

Vispārīgā gadījumā parādnieka brīdināšana nav obligāts priekšnoteikums prasības celšanai tiesā. Tādējādi, neskatoties uz to, praksē samērā bieži līgumos tiek paredzēts noteikums, ka pirms vērsšanās tiesā kreditoram ir jānosūta brīdinājums parādniekam, brīdinājuma nenosū-

tišana lielākoties nebūs uzskatāma par obligātu priekšnoteikumu prasības celšanai.

Šeit gan jānorāda, ka zināmos gadījumos brīdinājuma nenosūtīšana var būt par formālu šķērslī noteiktu kreditora tiesību izlietošanai. Piemēram, ja kreditors plāno pret parādnieku iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, saskaņā ar Maksātnespējas likuma 57. p. kreditoram pirms tam uz parādnieka juridisko adresi ir jānosūta brīdinājums par nodomu parāda nesamaksāšanas gadījumā iesniegt attiecīgu pieteikumu. Tāpat gadījumā, ja kreditors plāno pret parādnieku vērsties tiesā ar pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, šādam pieteikumam saskaņā ar Civilprocesa likuma 406. p. ir pievienojami pierādījumi par brīdinājuma izsniegšanu parādniekam.

Kad sūtīt brīdinājumu

Bridis, kad sūtīt klientam atgādinājumu par maksājuma termiņa iestāšanos vai brīdinājumu, ir atkarīgs no visdažādākajiem faktoriem, piemēram, kreditora darbības joma, parāda apmērs, nokavējuma ilgums, lietas juridiskā sarežģītība, iepriekšējā sadarbība ar parādnieku utt. Izvērtējot šos apstākļus, kreditors var pieņemt lēmumu, kad un kādā formā parādniekam brīdinājumu nosūtīt.

Praksē tomēr vairumā gadījumu tiek akceptēts, ka pirms prasības celšanas tiesā kreditors nosūta parādniekam vismaz vienu pirmstiesas brīdinājumu, kurā informē parādnieku, ka parāda nesamaksāšanas gadījumā kreditors cels prasību tiesā vai aizsargās savas likumiskās intereses citā ceļā, piemēram, vērsīsies šķīrējtiesā. Šāda pirmstiesas brīdinājuma nosūtīšana tiesas acīs parādīs kreditoru labākā gaismā, jo kreditors būs centies spert soļus, lai panāktu strīda noregulējumu ārpus tiesas ceļā.

Attiecībā ar fiziskajām personām papildus jāņem vērā Parādu ārpus tiesas atgūšanas likuma 7. panta prasības, saskaņā ar kurām kreditoram, uzsākot parāda atgūšanu, rakstveidā jāpaziņo parādniekam par parāda esamību un jāaicina labprātīgi izpildīt kavētās maksājuma saistības. Būtiski gan, ka **vienreizējs informatīvs atgādinājums parādniekam par maksājuma kavējumu, nav uzskatāms par parāda atgūšanas uzsākšanu Parādu ārpus tiesas atgūšanas likuma izpratnē.**

Kā vēl vienu piemēru, kad kreditoram noteikti būtu ieteicams parādniekam nosūtīt brīdinājumu, jāmin prasījuma noilguma tuvošanos. Atbilstoši Komerclikumam no komercdarījumiem izrietošie prasījumi noilgst 3 gadu laikā, bet lielākā daļa citu prasījumu saskaņā ar Civillikumu noilgst 10 gadu laikā. Pēc noilguma iestāšanās parāda piedziņa vairs nav iespējama. Tomēr saskaņā ar Civilliku-

**Andris
Lazdiņš,
zvērinātu
advokātu
biroja
Kļaviņš Ellex
zvērināts
advokāts**

ma 1905. pantu atgādinājums parādniekam pārtrauc noilgumu, sākoties jaunam noilguma termiņa tecējumam.

Brīdinājuma nosūtīšanas veids

Praksē tiek izmantoti visdažādākie brīdinājumu nosūtīšanas veidi, sākot no atgādinājumiem e-pastā, turpinot ar īsziņām mobilajā telefonā un beidzot ar ierakstītu vēstuļu ar satura apliecinājumu nosūtīšanu uz parādnieka juridisko vai deklarēto adresi.

Ar šajā gadījumā kreditoram jāizvērtē, kura no brīdinājuma nosūtīšanas opcijām kreditoram ir ekonomiski un laika patēriņa ziņa visizdevīgākā.

Attiecībā ar fiziskām personām kreditoriem jebkurā gadījumā jāievēro Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma prasības.

Ja kreditors ir nolēmis vērsties pret parādnieku tiesā, tad pirmstiesas brīdinājumu būtu ieteicams sūtīt ierakstītas vēstules veidā ar satura apliecinājumu. Šādā veidā kreditors tiesā varēs pierādīt gan to, ka vēstule ir tikusi nosūtīta, gan to, ka vēstulē ir bijis pirmstiesas brīdinājums, nevis kāds cits dokuments vai nosūtīta tukša vēstule.

Adresāta adrese

Juridiskā persona

Ja parādnieks ir juridiskā persona, pasta sūtījumā brīdinājums jāšūta uz tā juridisko adresi. Saskaņā ar

Komerclikuma 12. p. 4. d., „ja komersantam tiek nosūtītas ziņas, dokumenti vai cita korespondence uz komercreģistrā ierakstīto juridisko adresi, uzskatāms, ka komersants šos dokumentus, ziņas vai citu korespondenci ir saņēmis, ja nosūtītājs dokumentāri pierādījis, ka šāda nosūtīšana ir veikta”. Pierādīt nosūtīšanu var, piemēram, ar pastā izsniegtu kvīti par ierakstītas vēstules nosūtīšanu.

Ikvienas personas juridiskā adrese ir ierakstīta komercreģistrā. Ērti to var noskaidrot, piemēram, www.lursoft.lv vai www.firmas.lv mājaslapā.

Tomēr, ja kreditoram ir zināma vēl kāda cita adrese papildus juridiskajai adresei, kurā parādnieks veic saimniecisko darbību, piemēram, parādnieka biroja adrese, brīdinājumu var nosūtīt arī uz šādu papildu adresi.

Fiziskā persona

Ja parādnieks ir fiziska persona, tad atbilstoši Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma 11. p. 1. d. ar parādnieku jāsaazinās, izmantojot tos saziņas līdzekļus un kontaktinformāciju, kas norādīta kreditora un parādnieka noslēgtajā tiesiskajā darījumā (līgumā).

Ja parādnieks šajā adresē nav sasniedzams, kreditors ir tiesīgs izmantot kontaktinformāciju, kas tam ir kļuvusi zināma vai iepriekšējās sadarbības laikā izmantota saziņai ar parādnieku.

Tikai tad, ja arī šādi parādnieks nav sasniedzams, saziņu ar parādnieku īsteno rakstveidā, nosūtot nepieciešamo informāciju uz parādnieka deklarēto dzīvesvietas adresi. Uz fiziskajām personām gan nav attiecināma tāda pati sūtījuma saņemšanas prezumpcija, kāda noteikta Komerclikumā attiecībā uz juridiskajām personām.

Ja kreditoram fiziskās personas deklarētās dzīvesvietas adrese nav zināma, kreditors var vērsties Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē ar lūgumu nosūtīt kreditora sagatavoto brīdinājumu uz parādnieka deklarēto dzīvesvietu. Šis ir maksas pakalpojums.

Vēl saistībā ar fizisko personu deklarēto dzīvesvietu jāpiemin tīmekļa vietnes www.latvija.lv piedāvātais pakalpojums pārbaudīt, vai parādnieks ir deklarēts konkrētajā adresē. Izmantojot šajā tīmekļa vietnē pieejamo speciālo tiešsaistes formu, ikviens var bez maksas elektroniski saņemt informāciju no Iedzīvotāju reģistra ar apstiprinājumu vai noliegumu par to, vai parādniekam ir deklarēta vai reģistrēta dzīvesvieta norādītajā adresē.

JURISTA
PADOMS

Atlaides
visam sortimentam

līdz **-50%**

un dāvana
katram pircējam!

www.goldensaga.com

№ 11 (29), 2015. gada novembris 13

► Dokumenta nosaukums: Brīdinājums/Atgādinājums/Pretenzija

Parādniekam nosūtāmā dokumenta nosaukumam lielākoties nav būtiskas juridiskas nozīmes.

Vairumā parādu ārpusstiesas piedziņas gadījumu dokumenta nosaukums ir kreditora brīvas izvēles ziņā. Tomēr nenoliedzami dokuments, kas nosaukts par „atgādinājumu”, uzskatāms par mazāk stingru nekā, piemēram, „pretenzija” vai „brīdinājums.”

Praksē parāda piedziņas agrā stadijā kā pirmais dokuments, ar kuru parādnieks tiek informēts par radušos parādu, bieži tiek sūtīts tieši „atgādinājums”, jo pastāv iespēja, ka parādnieks patiešām neuzmanības vai aizņemības dēļ nav ievērojis maksājuma termiņu vai, piemēram, pazaudējis rēķinu.

Savukārt pirmstiesas parāda piedziņas procesa noslēguma fāzē visbiežāk parādniekiem tiek sūtīts dokuments ar nosaukumu „pirmstiesas brīdinājums”, kas norāda uz to, ka parāda nesamaksāšanas gadījumā kreditors, iespējams, vērsīsies tiesā.

Atsevišķos gadījumos nepareiza dokumenta nosaukuma izvēle var būt negatīvas sekas. Piemēram, ja kreditors plāno iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, tad kreditoram, kā norādīts iepriekš, pirms tam ir pienākums nosūtīt parādniekam brīdinājumu, kurā tas tiek informēts par kreditora nodomu iesniegt šo pieteikumu. Ja brīdinājums būs nosaukts, piemēram, par „atgādinājumu”, tad kreditoram tiesā var rasties sarežģījumi pierādīt to, ka parādnieks likumā noteiktajā kārtībā ir ticis brīdināts par kreditora nodomu uzsākt maksātnespējas procesu.

Brīdinājuma saturs

Parādu piedziņā praksē tiek izmantoti visdažādākie brīdinājumu veidi, sākot no pavisam vienkāršiem atgādinājumiem par radušos parādu un beidzot ar izvērstiem pārskatiem par parādu, kas pamatoti ar matemātiskiem aprēķiniem un juridisko analīzi.

Nenoliedzami, ka, piemēram, brīdinājumam par mobilā telefona rēķina apmaksu nebūs nepieciešams vairākas lapas garš pamatojums. Tāpat varētu būt visai dīvaini, ja pirmstiesas brīdinājums par vairāku miljonu parādu sarežģītā juridiskajā strīdā tiktu noformēts kā vienkāršs viena teikuma lūgums samaksāt parādu.

Līdzīgi kā brīdis, kad nosūtīt brīdinājumu, arī brīdinājuma saturiskā daļa un tās apjoms ir ļoti atkarīgi no dažādiem apstākļiem. Tomēr ikvienam brīdinājumam par parāda samaksu vajadzētu saturēt vismaz šādu informāciju:

- par kreditoru (identificējoša un kontaktinformācija),
- par tiesisko darījumu (darījuma veids, datums, numurs),
- saistības par izpildes sākotnējo termiņu,
- par parāda apmēru (pamatparāds, procenti, līgumsods),
- lūgumu samaksāt parādu,
- par parāda atmaksas kārtību un termiņu,
- par parāda nesamaksāšanas sekām norādītajā termiņā (vērsšanās tiesā, informācijas iekļaušana parādnieku datubāzēs utt.),
- par parādnieka iespēju izteikt pamatotus rakstveida iebildumus pret parāda esamību (īpaši pirmā brīdinājuma gadījumā).

Jo īpaši atkārtotu brīdinājumu nosūtīšanas gadīju-

mā brīdinājumā nereti tiek iekļauta atsauce uz iepriekšējo komunikāciju ar parādnieku. Ja šāds brīdinājums tiks iesniegts tiesā, tas uzskatāmi parādīs, ka parādnieks sistemātiski izvairījies no parāda samaksas, bet kreditors ir vairākkārtīgi labticīgi centies meklēt citus risinājumus situācijas noregulēšanai ārpusstiesas ceļā.

Lai arī likums nenoteic, ka brīdinājumā ir iekļaujamas atsauces uz konkrētām normatīvo tiesību aktu normām, praksē tas nereti tiek darīts, it īpaši pirmstiesas brīdinājumu gadījumā. Lai arī katru darījumu veidu regulē atšķirīgas normas, **kā universālu tiesību normu, uz ko iespējams atsaukties gandrīz ikvienā brīdinājumā par parāda samaksu, var norādīt Civillikuma 1587. p.**

Civillikuma 1587. p. ietver civiltiesību pamatprincipu – „pacta sunt servanda” jeb „līgumi ir jāpilda” un paredz, ka „tiesīgi noslēgts līgums uzliek lidzējam pienākumu izpildīt apsolīto, un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma, kaut arī atļidzinot otrai zaudējumus”.

Brīdinājuma parakstītājs

Brīdinājumu parakstīt ir tiesīgs pats kreditors vai persona, kurai ir tiesības pārstāvēt kreditoru.

Juridisko personu pārstāvēt attiecībā ar trešajām personām ir tiesīga tās valde visa kopīgi vai atsevišķi valdes locekļi, ja viņiem ir piešķirtas atsevišķas pārstāvības tiesības. Brīdinājumam nav nepieciešams pievienot izdruku no komercreģistra par valdes locekļu pārstāvības tiesībām, jo komercreģistra informācija ir publiska un ikvienam, t.sk. parādniekam, pieejama.

Savukārt gadījumā, ja brīdinājumu paraksta kreditora pārstāvis uz pilnvaras pamata, tad brīdinājumam būtu ieteicams pievienot pilnvaras apliecinātu kopiju. Šādi kreditors novērsīs situāciju, ka parādnieks neatbild uz brīdinājumu pēc būtības, bet tikai pieprasa nosūtīt viņam pārstāvja pilnvarojumu apliecinātos dokumentus.

Ko brīdinājumā nerakstīt

Brīdinājumam jābūt lietišķam un korektam parādnieka parādsaistības aprakstošam un uz parāda nesamaksāšanas sekām norādošam dokumentam.

Attiecīgi brīdinājumā nevajadzētu iekļaut ar parādnieka parādsaistībām nesaistītu informāciju.

Parādu ārpusstiesas atgūšanas likums paredz sekojošus uz brīdinājumiem attiecināmus ierobežojumus saskarsmē ar parādnieku, kas gan nav uzskatāmi par izsmelšu aizliegumu uzskaitījumu:

1. Agresīvas saskarsmes formas izmantošana (draudi, agresīvi izteikumi).
2. Parādnieka cieņas un goda aizskaršana (personiski apvainojumi).
3. Nepatiesas vai maldinošas informācijas sniegšana par parāda nemaksāšanas sekām (kriminālatbildība par parāda nesamaksāšanu u.tml.)

Attiecīgu prasību neievērošana var kaitēt pašam kreditoram. Gadījumā ja parādnieks būs patērētājs, kreditoram var iestāties pavisam reāla administratīvā atbildība par negodīgas komercprakses metožu piemērošanu un Parādu ārpusstiesas atgūšanas likuma pārkāpumiem.

Personīgu apvainojumu un draudu izteikšanas sekas var būt parādnieka vērsšanās pret kreditoru civiltiesiskā kārtībā par parādnieka goda un cieņas aizskaršanu. **BJP**